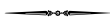

Πρόλογος

ΟΤΑΝ ΠΕΘΑΝΕ, ΚΟΙΜΟΜΟΥΝ. ΕΙΧΑ ΤΗΛΕΦΩΝΗΣΕΙ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ για να του πω μια ακόμη καληνύχτα, αλλά ήταν βυθισμένος στον ωκεανό της μορφίνης. Κράτησα το ακουστικό στο αυτί μου και αφουγκράστηκα τη βαριά ανάσα του ξέροντας ότι δεν θα τον ξανάκουγα ποτέ.

Λίγο αργότερα τακτοποίησα σιωπηλά τα προσωπικά μου αντικείμενα, το σημειωματάριο και την πένα μου. Το βαθυγάλαζο μελανοδοχείο που ανήκε σ' εκείνον. Τη σκαλιστή περσική μου κούπα, το στρατιωτικό μου παράσημο, ένα στρογγυλό κουτάκι όπου φύλαγα για ενθύμιο τα πρώτα δόντια των παιδιών μου. Άρχισα να ανεβαίνω τη σκάλα αργά, μετρώντας τα σκαλοπάτια ένα ένα· ήταν δεκατέσσερα... Σκέπασα την κόρη μου στην κούνια της, φίλησα τον γιο μου, που κοιμόταν, ξάπλωσα δίπλα στον άντρα μου και προσευχήθηκα. Θυμάμαι τον εαυτό μου να ψιθυρίζει: «Είναι ακόμα ζωντανός». Μετά αποκοιμήθηκα.

Εύπνησα νωρίς και καθώς κατέβαινα τα σκαλιά ήξερα ότι ήταν νεκρός. Το σπίτι ήταν σιωπηλό. Το μόνο που ακουγόταν ήταν ο ήχος της τηλεόρασης, που είχε μείνει ανοιχτή όλη τη νύχτα. Ένα κανάλι τέχνης έπαιζε μια όπερα. Η οθόνη με απορρόφησε καθώς η Τόσκα διακήρυσσε με πόνο και αποφασιστικότητα το πάθος της για τον ζωγράφο Καβαραντόσι. Ήταν ένα κρύο πρωί του Μαρτίου, οπότε φόρεσα το πουλόβερ μου.

Σήκωσα τα στόρια και το γραφείο πλημμύρισε με φως. Έστρωσα

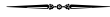
το βαρύ λινό ριχτάρι της πολυθρόνας μου και διάλεξα ένα βιβλίο με έργα του ζωγράφου Οντιλόν Ρεντόν¹ ανοίγοντάς το σε μια σελίδα με την εικόνα ενός γυναικείου κεφαλιού που κολυμπάει σε μια μικρή θάλασσα. *Les yeux clos*.² Κάτω από τα χλομά της βλέφαρα υπήρχε ένα ολόκληρο αχαρτογράφητο σύμπαν. Εκείνη τη στιγμή χτύπησε το τηλέφωνο και σηκώθηκα να απαντήσω.

Ήταν ο μικρός αδελφός του Ρόμπερτ, ο Έντουαρντ. Μου είπε ότι είχε δώσει στον Ρόμπερτ ένα τελευταίο φιλί από μένα κρατώντας την υπόσχεση που μου είχε δώσει. Στάθηκα ακίνητη, παγωμένη· έπειτα, με αργές κινήσεις, σαν σε όνειρο, επέστρεψα στην καρέκλα μου. Εκείνη τη στιγμή η Τόσκα άρχισε να τραγουδάει τη σπουδαία άρια «*Vissi d' arte*». *Έζησα για την αγάπη, έζησα για την τέχνη*. Έκλεισα τα μάτια μου και σταύρωσα τα χέρια μου στο στήθος. Η θεία πρόνοια είχε ορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα τον αποχαιρετούσα.

1. Odilon Redon (1840-1916): Γάλλος συμβολιστής ζωγράφος. (Σ.τ.Μ.)

2. Γαλλικά στο πρωτότυπο. Πρόκειται για το έργο του Redon *Μάτια κλειστά* (1890). (Σ.τ.Μ.)

Τα παιδιά
της Δευτέρας

ΟΤΑΝ ΗΜΟΥΝ ΜΙΚΡΟΥΛΑ, Η ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ ΜΕ ΕΠΑΙΡΝΕ ΓΙΑ ΠΕ-
ριπάτους στο πάρκο Χάμπολντ, στις όχθες του ποταμού Πρέρι.
Οι αναμνήσεις μου είναι θολές, σαν αποτυπώματα σε γυάλινη επιφά-
νεια: ένα παλιό πλωτό σπίτι, ένα κυκλικό περίπτερο για ορχήστρα,
μια πέτρινη γέφυρα με καμάρες. Ο ποταμός στένευε και κατέλιγε σε
μια πλατιά λίμνη, στην επιφάνεια της οποίας αντίκρισα ένα μοναδικό
θαύμα. Ένας μακρύς καμπυλωτός λαιμός ξεπρόβαλλε από ένα πυκνό
λευκό φτέρωμα.

Ένας κύκνος, είπε η μητέρα μου διαισθανόμενη τον ενθουσιασμό
μου. Οι μεγάλες φτερούγες χτύπησαν το λαμπερό νερό και ο κύκνος
υψώθηκε στον ουρανό.

Η λέξη από μόνη της αδυνατούσε να αποδώσει το μεγαλείο του ή
να μεταφέρει την εντύπωση που γεννούσε μέσα μου. Το θέαμα μου
προκάλεσε μια λαχτάρα που δεν μπορούσα να την περιγράψω με
λόγια, έναν πόθο να μιλήσω για τον κύκνο, να πω ό,τι μπορούσα για
το άσπιλο λευκό χρώμα του, τις εκρηκτικές κινήσεις του, τον μαγικό
τρόπο με τον οποίο άνοιγε αργά αργά τις φτερούγες του.

Ο κύκνος έγινε ένα με τον ουρανό. Πάλεψα να βρω λέξεις για
να περιγράψω την εντύπωση που μου είχε προκαλέσει. *Ένας κύκνος*,
επανάλλαβα, χωρίς να νιώθω απόλυτα ικανοποιημένη, και τότε αι-
σθάνθηκα ένα σκίρτημα, μια παράξενη λαχτάρα ασύλληπτη για τους
περαστικούς, τη μητέρα μου, τα δέντρα ή τα σύννεφα.

Γεννήθηκα μια Δευτέρα στη βόρεια πλευρά του Σικάγο, στη διάρκεια της μεγάλης χιονοθύελλας του 1946. Ήρθα στον κόσμο μια μέρα νωρίτερα απ' ό,τι έπρεπε, γιατί τα μωρά που γεννιούνται ανήμερα την πρωτοχρονιά έφευγαν από το μαιευτήριο με ένα καινούργιο ψυγείο για δώρο. Όσο κι αν προσπάθησε η μητέρα μου να με κρατήσει μέσα της, οι πόνοι την έπιασαν για τα καλά μέσα σε ένα ταξί που προχωρούσε αργά δίπλα στις όχθες της λίμνης Μίσιγκαν, μέσα σε ένα στρόβιλο χιονιού και ανέμου. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του πατέρα μου, όταν ήρθα σ' αυτό τον κόσμο ήμουν ένα μακρύ, αδύνατο πλασματάκι με βρογχοπνευμονία και κρατήθηκα στη ζωή χάρη στα ατμόλουτρα που μου έκανε κρατώντας με πάνω από μια μπανιέρα με ζεστό νερό.

Ακολούθησε η αδελφή μου, η Λίντα, στη διάρκεια μιας άλλης χιονοθύελλας, το 1948. Η ανάγκη με έμαθε να βάζω τα δυνατά μου από πολύ νωρίς. Η μητέρα μου σιδέρωνε κι εγώ καθόμουν στη μικρή βεράντα της εισόδου της πανσιόν όπου μέναμε, περιμένοντας τον παγοπώλη, με το τελευταίο κάρο που το έσερναν άλογα. Μου έδινε τρίμματα πάγο τυλιγμένα σε καφετί χαρτί. Έχωνα ένα στην τσέπη μου για τη μικρή μου αδελφή αλλά, όταν αργότερα πήγαινα να το πάρω, διαπίστωνα ότι είχε χαθεί.

Όταν η μητέρα μου έμεινε έγκυος στον αδελφό μου, τον Τοντ, αφήσαμε την πανσιόν στην πλατεία Λόγκαν και μετακομίσαμε στο Τζέρμανταουν της Πενσυλβάνια. Τα επόμενα λίγα χρόνια ζούσαμε στα προσωρινά καταλύματα που είχαν χτιστεί για να στεγάσουν τους στρατιωτικούς και τις οικογένειές τους – ασβεστωμένες παράγκες με θέα ένα χέρσο χωράφι γεμάτο αγριολούλουδα. Εκείνο το χωράφι το λέγαμε Αλάνα και τα καλοκαίρια οι μεγάλοι κάθονταν στις εισόδους των σπιτιών τους μιλώντας, καπνίζοντας και πίνοντας κρασί από πικραλίδα σε γυάλινες κανάτες, ενώ εμείς, τα παιδιά, παίζαμε. Η μητέρα μου μας έμαθε τα παιχνίδια της παιδικής της ηλικίας: στρατιωτάκια ακούνητα, τα μήλα, τον βασιλιά. Φτιάχαμε στεφάνια από αγριολούλουδα και τα φορούσαμε στο λαιμό ή στο κεφάλι μας. Όταν

βράδιαζε, πιάναμε πυγολαμπίδες και τις κλείναμε σε γυάλινα βάζα. Βγάσαμε τους φωτεινούς δακτυλίους από τις κοιλιές τους και τους φορούσαμε για δαχτυλίδια.

Η μητέρα μου με έμαθε να προσεύχομαι· μου έμαθε την προσευχή που της είχε μάθει η δική της μητέρα. *Τώρα πέφτω να κοιμηθώ και προσεύχομαι στον Κύριο να κρατήσω την ψυχή μου.* Τις νύχτες γονάτιζα μπροστά στο μικρό μου κρεβάτι ενώ εκείνη στεκόταν όρθια με το αιώνιο τσιγάρο της και με άκουγε να επαναλαμβάνω τα λόγια τής προσευχής. Αυτά τα λόγια όμως με αναστάτωναν και την ταλαιπωρούσα με διάφορες ερωτήσεις. Τι είναι η ψυχή; Τι χρώμα έχει; Φοβόμουν μήπως η δική μου ψυχή, σκανταλιέρα όπως ήταν, ξεγλιστρούσε από μέσα μου ενώ ονειρευόμουν και δεν μπορούσε να ξαναγυρίσει. Έβαζα τα δυνατά μου να μη με πάρει ο ύπνος, για να την κρατήσω μέσα μου, εκεί όπου έπρεπε να βρίσκεται.

Ίσως για να ικανοποιήσει την περιέργειά μου, η μητέρα μου με έστειλε στο κατηχητικό. Αποστηθίζαμε χωρία από τη Βίβλο και τις ομιλίες του Ιησού. Στο τέλος των συναντήσεων στεκόμαστε στη σειρά και παίρναμε την ανταμοιβή μας: μια κουταλιά μέλι. Απέφευγα το κουτάλι από ένστικτο, αλλά αποδέχθηκα πολύ γρήγορα την ιδέα του Θεού. Με ευχαριστούσε να τον φαντάζομαι σαν μια παρουσία που βρίσκεται από πάνω μας σε διαρκή κίνηση, σαν έναν ρευστό αστερισμό.

Καθώς η παιδική προσευχή μου δεν με ικανοποιούσε, σύντομα ζήτησα από τη μητέρα μου να με αφήσει να φτιάξω τη δική μου. Ανακουφίστηκα όταν έπαιψα να επαναλαμβάνω τη φράση *κι αν στον ύπνο μου πεθάνω, προσεύχομαι ο Θεός να πάρει την ψυχή μου* και κατάφερα να πω αυτά που έκρυβα στην καρδιά μου. Απελευθερωμένη πια, μπορούσα να ξαπλώνω στο κρεβάτι μου δίπλα στη σύμπα μουρμουρίζοντας με νεύρο ατελείωτα γράμματα προς τον Θεό. Δεν μου άρεσε και πολύ να κοιμάμαι και θα πρέπει να τον εκνεύριζα με τους ατέλειωτους όρκους μου, τα οράματα και τις συνωμοσίες μου. Καθώς περνούσε όμως ο καιρός, έφτασα στο σημείο να βιώνω ένα διαφορετικό είδος προσευχής, σιωπηλής αυτή τη φορά, που απαιτούσε περισσότερο να αφογκράζομαι παρά να μιλάω.

Οι μικροί λεκτικοί μου χείμαρροι διαλύονταν με μια περίπλοκη αίσθηση, λες και ο κόσμος διευρυνόταν και μετά συρρικνωνόταν ασταμάτητα. Ήταν η μύση μου στη λάμψη της φαντασίας. Αυτή η διαδικασία εντεινόταν ιδιαίτερα όταν είχα πυρετό από γρίπη, ιλαρά, ανεμοβλογιά ή μαγουλάδες. Πέρασα όλες τις παιδικές αρρώστιες και καθεμία με βοηθούσε να κατακτήσω ένα νέο επίπεδο συνειδητότητας. Ξαπλωμένη στο κρεβάτι καταδυόμουν μέσα στον ίδιο μου τον εαυτό και, καθώς η τέλεια συμμετρία μιας νιφάδας χιονιού που στροβιλιζόταν από πάνω μου γινόταν πιο έντονη πίσω από τα κλειστά μου βλέφαρα, άδραχνα ένα πολύτιμο ενθύμιο, ένα θραύσμα από το καλειδοσκόπιο του παραδείσου.

Η αγάπη μου για την προσευχή βρήκε σιγά σιγά αντίπαλο στην αγάπη μου για το βιβλίο. Καθόμουν δίπλα στα πόδια της μητέρας μου και την έβλεπα να πίνει τον καφέ της και να καπνίζει με ένα ανοιχτό βιβλίο στα γόνατά της. Η προσήλωσή της μου κινούσε το ενδιαφέρον. Αν και δεν είχα πάει ακόμα στο νηπιαγωγείο, μου άρεσε να κοιτάζω τα βιβλία της, να χαϊδεύω το χαρτί τους και να σηκώνω το λεπτό, ημιδιάφανο χαρτί των προμετωπίδων τους. Ήθελα να μάθω τι έκρυβαν, τι ήταν αυτό που αιχμαλώτιζε με τέτοιο τρόπο την προσοχή της. Όταν η μητέρα μου ανακάλυψε ότι είχα κρύψει το πορφυρό αντίτυπο του *Βιβλίου των μαρτύρων* του Φοξ¹ κάτω από το μαξιλάρι μου ελπίζοντας να απορροφήσω το νόημά του, με κάθισε κάτω και ανέλαβε το επίπονο έργο να με μάθει να διαβάζω. Με μεγάλη προσπάθεια περάσαμε από τη Μαμά Χίνα² στον δρα Σις.³ Όταν ξεπέρασα τη φάση κατά την οποία χρειαζόμουν οδηγίες, μου επιτράπηκε να καθίσω δίπλα της στον παραφουσκωμένο καναπέ μας

1. *Foxe's Book of Martyrs* (επίσης, *Actes and Monuments*): μαρτυρολόγιο της προτεσταντικής πίστης γραμμένο από τον Άγγλο ιστορικό John Foxe (1516-1587): πρωτοεκδόθηκε το 1563. (Σ.τ.Μ.)

2. Mother Goose: η φανταστική συγγραφέας της ομώνυμης συλλογής παραμυθιών και νανουρισμάτων. (Σ.τ.Μ.)

3. Ψευδώνυμο του Αμερικανού συγγραφέα παιδικών βιβλίων και σκιτσογράφου Theodor Seuss Geisel (1904-1991). (Σ.τ.Μ.)

ενόσω εκείνη διάβαζε το *The Shoes of a Fisherman*¹ και εγώ τα *Κόκκινα Παπούτσια*.²

Ερωτεύτηκα κεραυνοβόλα το βιβλίο. Λαχταρούσα να διαβάσω όλα τα βιβλία του κόσμου και αυτά που διάβαζα γεννούσαν μέσα μου καινούργιους πόθους. Ίσως θα μπορούσα να ταξιδέψω στην Αφρική για να προσφέρω τις υπηρεσίες μου στον Αλβέρτο Σβάιτσερ ή, φορώντας το γούνινο καπέλο και την μπαρουτοθήκη μου, να υπερασπιζομαι τον απλό λαό, όπως ο Ντέιβιντ Κρόκετ. Θα μπορούσα να σκαρφαλώσω στα Ιμαλάια και να ζήσω σε μια σπηλιά, όπου θα στριφογυρίζα τον τροχό προσευχής μου βοηθώντας ώστε η Γη να συνεχίσει να γυρίζει. Ο πιο δυνατός πόθος μου όμως ήταν να εκφράσω όσα είχα μέσα μου και τα αδέρφια μου ήταν οι πρώτοι πρόθυμοι συνεργοί μου στη συνωμοσία που σκοπό είχε τη συγκομιδή των καρπών της φαντασίας μου. Άκουγαν με προσοχή τις ιστορίες μου, έπαιζαν με χαρά στα θεατρικά μου έργα και μάχονταν με γενναιότητα στους πολέμους μου. Όταν τα είχα στο πλάι μου, όλα έμοιαζαν εφικτά.

Τους μήνες της άνοιξης ήμουν συχνά άρρωστη, και άρα αναγκαστικά καθηλωμένη στο κρεβάτι μου, υποχρεωμένη να ακούω τους συντρόφους μου να παίζουν έξω από το ανοιχτό παράθυρο. Τους καλοκαιρινούς μήνες οι μικρότεροι έρχονταν στο προσκεφάλι μου και μου ανέφεραν κατά πόσο το λιβάδι μας ήταν ασφαλές από τον εχθρό. Στο διάστημα της απουσίας μου χάναμε πολλές μάχες και, όταν οι κουρασμένοι στρατιώτες μου μαζεύονταν γύρω από το κρεβάτι μου, τους πρόσφερα μια ευλογία από τη βίβλο του παιδιού-στρατιώτη, το *A Child's Garden of Verses*³ του Ρόμπερτ Λούις Στίβενσον.

Το χειμώνα χιτίζαμε κάστρα από χιόνι και εγώ καθοδηγούσα την εκστρατεία μας από τη θέση του στρατηγού. Φτιάχναμε χάρτες και

1. Μυθιστόρημα πολιτικής φαντασίας του Αυστραλού συγγραφέα Morris West (1916-1999). Εκδόθηκε το 1963 με τίτλο *The Shoes of a Fisherman* και το 1968 έγινε ταινία σε σκηνοθεσία Michael Anderson (ελλ. τίτλος *Ο άνθρωπος από το Κρεμλίνο*). (Σ.τ.Μ.)

2. Το παραμύθι του Hans Christian Andersen. (Σ.τ.Μ.)

3. Παιδική ποιητική συλλογή (1885). (Σ.τ.Μ.)

σχεδιάζαμε την τακτική μας – κάναμε επιθέσεις και μετά υποχωρούσαμε. Αντιγράφαμε τους πολέμους των Ιρλανδών προγόνων μας ανάμεσα στους πορτοκαλί και στους πράσινους.¹ Φορούσαμε πορτοκαλί, αλλά δεν είχαμε ακόμα ιδέα τι σήμαινε. Ήταν απλώς τα χρώματά μας. Όταν η προσήλωσή μας στο παιχνίδι υποχωρούσε, σήμαινα ανακωχή και πήγαινα να επισκεφθώ τη φίλη μου τη Στέφανι. Η Στέφανι ανέρρωνε από μια αρρώστια την οποία δεν καταλάβαινα καλά· ήταν μια μορφή λευχαιμίας. Ήταν μεγαλύτερη από μένα, ίσως δώδεκα χρονών όταν εγώ ήμουν οχτώ. Δεν χρειαζόταν να της λέω πολλά και η παρουσία μου ήταν μάλλον μικρή παρηγοριά, ωστόσο έδειχνε να χαροποιεί τη Στέφανι. Πιστεύω ότι αυτό που με τράβηξε πραγματικά κοντά της δεν ήταν η καλή μου καρδιά, αλλά η γοητεία που ασκούσαν επάνω μου τα πράγματά της. Η μεγαλύτερη αδελφή της άπλωνε τα βρεγμένα ρούχα μου για να στεγνώσουν και μας έφερνε κακάο και κράκερ ολικής άλεσης σε ένα δίσκο. Η Στέφανι βολευόταν σε ένα σωρό μαξιλάρια κι εγώ της διάβαζα κόμικς.

Θαύμαζα τη συλλογή κόμικς που είχε· ήταν ολόκληρες στοίβες, τα κέρδη μιας παιδικής ηλικίας που είχε περάσει στο κρεβάτι· όλα τα τεύχη του *Σούπερμαν*, της *Μικρής Λουλού*, των *Κλασικών Εικονογραφημένων* και του *House of Mystery*.² Σε ένα παλιό κουτί πούρων υπήρχαν όλα τα μαγικά φυλαχτά του 1953: μια ρουλέτα, μια γραφομηχανή, ένα ζευγάρι παγοπέδιλα, το κόκκινο φτερωτό άλογο της Mobil, ο Πύργος του Άιφελ, ένα ζευγάρι πουέντ και σαράντα οχτώ φυλαχτά στο σχήμα των πολιτειών. Ήπαιζα ατελείωτες ώρες μ' αυτά και μερικές φορές, όταν είχε κάποιο διπλό, μου το χάριζε.

Κάτω από τις σανίδες του πατώματος κοντά στο κρεβάτι μου είχα φτιάξει μια μυστική κρύπτη. Εκεί φυλούσα τους βόλους μου, τις κάρτες μου, τα θρησκευτικά αντικείμενα που είχα διασώσει από σκουπιδοτενεκέδες καθολικών οικογενειών: παλιές κάρτες με εικόνες αγίων,

1. Τα χρώματα των προτεσταντών και των καθολικών αντίστοιχα στην ιρλανδική θρησκευτική αντιπαράθεση. (Σ.τ.Μ.)

2. Σειρά κόμικς μυστηρίου του εκδοτικού οίκου DC Comics, που κυκλοφόρησε από το 1958 έως το 1983. (Σ.τ.Μ.)

φθαρμένα ωμοφόρια, γύψινα αγαλματάκια αγίων με σπασμένα χέρια και πόδια. Εκεί έκρυβα και τα λάφυρα που εξασφάλιζα από τη Στέφανι. Κάτι μέσα μου μου έλεγε ότι δεν έπρεπε να δέχομαι δώρα από ένα άρρωστο κορίτσι, αλλά εγώ το έκανα και μετά τα έκρυβα, όχι χωρίς ντροπή.

Είχα υποσχεθεί να την επισκεφθώ την ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου, αλλά δεν το έκανα. Τα ηγετικά μου καθήκοντα στον ιδιωτικό στρατό από αδελφια και γειτονόπουλα που είχα στις διαταγές μου ήταν πολύ απαιτητικά και, επιπλέον, είχα να αντιμετωπίσω το χιόνι. Εκείνος ο χειμώνας ήταν πολύ βαρύς. Το επόμενο απόγευμα άφησα το πόστο μου και πήγα να καθίσω μαζί της για να πούμε κακάο. Ήταν πολύ λιγομίλητη και με παρακάλεσε να μείνω μέχρι να την πάρει ο ύπνος.

Μόλις αποκοιμήθηκε, άρχισα να ψάχνω στην κοσμηματοθήκη της. Ήταν ροζ και στο καπάκι είχε μια μπαλαρίνα που, όταν το άνοιγες, άρχισε να στριφογυρίζει σαν τη Ζαχαρένια, τη νεράιδα από τον *Καροθραύστη*. Μέσα υπήρχε μια κονκάρδα πατινάζ, που μου άρεσε τόσο πολύ, ώστε την έχωσα στο γάντι μου. Κάθισα ακίνητη σαν πετρωμένη για πολλή ώρα και μετά έφυγα αθόρυβα ενώ η φίλη μου κοιμόταν ακόμα. Έκρυψα την κονκάρδα ανάμεσα στα πράγματά μου. Εκείνη τη νύχτα έκανα ανήσυχο ύπνο, υποφέροντας από τύψεις για την πράξη μου. Το πρωί ήμουν πολύ χάλια για να πάω στο σχολείο και έμεινα στο κρεβάτι με τις ενοχές να με βασανίζουν. Ορκίστηκα να επιστρέψω την κονκάρδα στη Στέφανι και να της ζητήσω να με συγχωρέσει.

Την επόμενη μέρα ήταν τα γενέθλια της αδελφής μου, της Λίντα, αλλά δεν θα τα γιορτάζαμε. Η Στέφανι είχε χειροτερέψει και οι γονείς μου πήγαν στο νοσοκομείο για να δώσουν αίμα. Όταν επέστρεψαν, ο πατέρας μου έκλαιγε και η μητέρα μου γονάτισε δίπλα μου και μου είπε ότι η Στέφανι είχε πεθάνει. Γρήγορα η θλίψη της μετατράπηκε σε ανησυχία όταν άγγιξε το μέτωπό μου και διαπίστωσε ότι ψηγόμεν στον πυρετό.

Το διαμέρισμά μας μπήκε σε καραντίνα. Είχα πάθει οστρακιά. Τη δεκαετία του '50 η συγκεκριμένη αρρώστια ήταν πολύ επικίνδυνη, γιατί μπορούσε να εξελιχθεί σε ένα είδος ρευματικού πυρετού. Η πόρτα του δωματίου μου βάφτηκε κίτρινη. Καθιλωμένη όπως ήμουν

στο κρεβάτι, δεν μπόρεσα να παρευρεθώ στην κηδεία της Στέφανι. Η μητέρα της μου έφερε τις στοίβες με τα κόμικς της και το κουτί με τα φυλαχτά της. Μου ανήκαν πλέον τα πάντα, όλοι οι θησαυροί της, αλλά ήμουν τόσο χάλια, που δεν μπορούσα ούτε να τα κοιτάξω. Ένιωθα το βάρος της αμαρτίας, έστω και μιας αμαρτίας τόσο μικρής όσο η κλοπή μιας κονκάρδας του πατινάζ. Σκέφτηκα πως, όσο καλή κι αν προσπαθούσα να γίνω, ποτέ δεν θα κατάφερνα να αγγίξω την τελειότητα. Επιπλέον, είχα χάσει τη δυνατότητα να ζητήσω συγγνώμη από τη Στέφανι. Όπως όμως ήμουν ξαπλωμένη στο κρεβάτι μου για μέρες, σκέφτηκα πως ίσως θα μπορούσα να της μιλήσω με την προσευχή, ή τουλάχιστον να ζητήσω από τον Θεό να παρέμβει για λογαριασμό μου.

Η συγκεκριμένη ιστορία συγκλόνισε τον Ρόμπερτ και μερικές φορές, τις κρύες, νωχελικές Κυριακές, με παρακαλούσε να του τη διηγηθώ ξανά και ξανά. «Πες μου την ιστορία της Στέφανι», έλεγε. Εκείνα τα ατέλειωτα πρωινά, που τα περνούσαμε κάτω από τις κουβέρτες, ξαναθυμόμουν όλες τις λεπτομέρειες καθώς του εξιστορούσα περιστατικά από την παιδική μου ηλικία, με τα βάσανα και τη μαγεία της, ενώ προσπαθούσαμε να ξεχάσουμε την πείνα μας. Και κάθε φορά, όταν έφτανα στο σημείο όπου άνοιγα την κοσμηματοθήκη, μου φώναζε με απόγνωση: «Πάτι, μη!...»

Γελούσαμε με τους εαυτούς όταν ήμαστε μικροί και λέγαμε ότι εγώ ήμουν ένα κακό κορίτσι που προσπαθούσε να γίνει καλό και εκείνος ένα καλό αγόρι που προσπαθούσε να γίνει κακό. Με τα χρόνια αυτοί οι ρόλοι θα αντιστρέφονταν, ώσπου να φτάσουμε να αποδεχθούμε τη διττή μας φύση. Ήμαστε γεμάτοι αντιφάσεις: φως και σκοτάδι μαζί.

Ήμουν ένα παιδί-υπνοβάτης, που δεν σταματούσε στιγμή να ονειρεύεται με τα μάτια ανοιχτά. Εκνεύριζα τους δασκάλους μου επειδή η πρόωρα ανεπτυγμένη ικανότητά μου στην ανάγνωση συνδυαζόταν με την ανικανότητα να την εφαρμόσω σε οτιδήποτε εκείνοι θεωρούσαν πρακτικό. Ο ένας μετά τον άλλο σημείωναν στους ελέγχους μου ότι ήμουν υπερβολικά ονειροπαρμένη, ότι βρισκόμουν πάντα κάπου «αλλού». *Πού* ήταν αυτό το αλλού δεν μπορώ να πω, αλλά με έκανε να καταλήγω πολύ συχνά στη γωνία, όπου καθόμουν σε ένα ψηλό σκα-

μνί φορώντας ένα κωνικό χάρτινο καπέλο μπροστά σε όλη την τάξη.

Αργότερα θα ζωγράφιζα για τον Ρόμπερτ μεγάλες λεπτομερείς απεικονίσεις αυτών των ταπεινωτικών αλλά ευτράπελων στιγμών. Του άρεσαν πολύ και έδειχνε να εκτιμά όλα τα χαρακτηριστικά που έκαναν τους άλλους να με απορρίπτουν και να με κάνουν στην άκρη. Μέσα από αυτό τον οπτικοποιημένο διάλογο η παιδική μου ηλικία έγινε και δική του.

Όταν μας έκαναν έξωση από την Αλάνα και υποχρεωθήκαμε να τα μαζέψουμε και να ξεκινήσουμε μια νέα ζωή στο νότιο Νιου Τζέρσεϊ, ένιωσα δυστυχισμένη. Η μητέρα μου γέννησε ένα τέταρτο παιδί, που βάλαμε όλοι τα δυνατά μας για να μεγαλώσει· ήταν ένα γελαστό αλλά ασθενικό κοριτσάκι, που το έλεγαν Κίμπερλι. Ένιωθα ξεκάρφωτη και αποκομμένη από το εκεί περιβάλλον, που το αποτελούσαν βάλτοι, σπωρώνες με ροδακινιές και χοιροτροφεία. Βυθίστηκα στον κόσμο των βιβλίων και στο σχεδιασμό μιας εγκυκλοπαίδειας που έφτασε μέχρι το λήμμα Σιμόν Μπολίβαρ. Ο πατέρας μου με έβαλε στον κόσμο της επιστημονικής φαντασίας και για κάποιο διάστημα τον βοήθησα στην αναζήτηση UFO στους ουρανούς πάνω από την τοπική αίθουσα χορού, καθώς του άρεσε να αμφιβάλλει μονίμως για την προέλευση του ανθρώπινου γένους.

Δεν είχα κλείσει καλά καλά τα έντεκα και τίποτα δεν με ευχαριστούσε περισσότερο από το να κάνω μεγάλες βόλτες στα γύρω δάση με το σκύλο μου. Παντού υπήρχαν αγριοκολοκυθιές, βούρλα και λάχανα του βάλτου που φύτρωναν στο κοκκινόχωμα. Διάλεγα ένα καλό σημείο όπου μπορούσα να είμαι μόνη, σταματούσα και ξάπλωνα ακουμπώντας το κεφάλι μου σε κάποιον πεσμένο κορμό δίπλα σε ένα ρυάκι γεμάτο γυρίνους.

Με τον αδελφό μου, τον Τοντ, στο ρόλο του υπάκουου υπασπιστή, τα καλοκαίρια σερνόμαστε μπρούμυτα στα σκονισμένα χωράφια κοντά στα λατομεία. Η φιλότιμη αδελφή μου έβαζε επιδέσμους στα τραύματά μας και μας έφερνε πολύτιμο νερό με το στρατιωτικό παγούρι του πατέρα μου.

Μια τέτοια μέρα, ενώ γυρίζαμε στο σπίτι εξαντλημένοι από τον καυτό ήλιο, η μητέρα μου με πλησίασε με επιθετικές διαθέσεις.

«Πατρίτσια», με μάλωσε, «φόρα μια μπλούζα!»

«Κάνει πολλή ζέστη!» γκρίνιαξα. «Κανείς άλλος δεν φοράει!»

«Ζέστη ξεζέστη, είναι καιρός να αρχίσεις να φοράς μπλούζα.

Όπου να 'ναι θα γίνεις κοπέλα».

Διαμαρτυρήθηκα έντονα και δήλωσα ότι δεν θα γινόμουν ποτέ κάτι άλλο από αυτό που ήμουν, ότι ανήκα στη συμμορία του Πίτερ Παν και ότι εμείς δεν μεγαλώναμε ποτέ.

Τελικά η μητέρα μου νίκησε και φόρεσα μια μπλούζα, αλλά εκείνη τη στιγμή ένιωσα απίστευτα μειωμένη. Έβλεπα μελαγχολική τη μητέρα μου να βγάζει πέρα όλες τις «γυναικείες» δουλειές, προσέχοντας συγχρόνως το πληθωρικό, θηλυκό σώμα της. Όλα έμοιαζαν να πηγαίνουν κόντρα στη φύση μου. Το βαρύ της άρωμα και το πολύ έντονο κραγιόν που ήταν της μόδας τη δεκαετία του '50 με απωθούσαν. Για κάποιο διάστημα τη μισούσα. Ήταν ο αγγελιαφόρος, αλλά και το μήνυμα. Μπερδεμένη και απειθαρχη, με το σκυλί μου ξαπλωμένο στα πόδια μου, ονειρευόμουν να ταξιδέψω. Να το σκάσω και να καταταγώ στη Λεγεώνα των Ξένων, να ανέβω στην ιεραρχία και να διασχίσω την έρημο μαζί με το στρατό μου.

Αντλούσα παρηγοριά από τα βιβλία μου. Κατά παράξενο τρόπο, αυτή που με έκανε να αποκτήσω θετική άποψη για το θηλυκό μου πεπρωμένο ήταν η Λουίζα Μέι Άλκοτ. Η Τζο, το αγοροκόριτσο από τις τέσσερις αδελφές Μαρτς στις *Μικρές Κυρίες*, προσπαθεί να βοηθήσει την οικογένειά της να τα βγάλει πέρα κάνοντας τα αδύνατα δυνατά στη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου. Γεμίζει σελίδες επί σελίδων με τα ορνιθοσκαλισματά της· γράφει ιστορίες που αργότερα δημοσιεύονται στις φιλολογικές επιφυλλίδες της τοπικής εφημερίδας. Ο χαρακτήρας της μου έδωσε το κουράγιο να θέσω έναν νέο σκοπό στη ζωή μου και πολύ γρήγορα άρχισα κι εγώ να σκαρώνω μικρές ιστορίες, τις οποίες διηγόμουν στον αδελφό και στην αδελφή μου. Από εκείνη τη στιγμή αγάπησα την ιδέα ότι κάποια μέρα ίσως να μπορούσα να γράψω κι εγώ ένα βιβλίο.

Την επόμενη χρονιά, σε μια από τις σπάνιες οικογενειακές εκ-

δρομές, ο πατέρας μας μας πήρε μαζί του στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Φιλαδέλφεια. Οι γονείς μου δούλευαν πολύ σκληρά και το να βάλεις τέσσερα παιδιά σε ένα λεωφορείο για να τα πας στη Φιλαδέλφεια ήταν ένα εγχείρημα εξαντλητικό και πανάκριβο. Ήταν η μοναδική φορά που πραγματοποιήσαμε μια τέτοια έξοδο ως οικογένεια και όρισε την πρώτη μου στενή επαφή με την τέχνη. Ταυτόσημα με τις επιμηκυσμένες, νωχελικές μορφές του Μοντιλιάνι· με συγκίνησαν τα κομψά, ακίνητα μοντέλα του Σάρτζεντ και του Τόμας Ίκινς.¹ Έμεινα έκθαμβη από το φως που εξέπεμπαν τα έργα των ιμπρεσιονιστών. Αυτά όμως που μίλησαν κατευθείαν στην ψυχή μου ήταν τα έργα μιας αίθουσας αφιερωμένης στον Πικάσο, από τους *Αρλεκίνους* του μέχρι τον κυβισμό. Η απόλυτη, σχεδόν ζωώδης αυτοπεποίθησή του με άφησε άφωνη.

Ο πατέρας μου θαύμαζε την τεχνική αρτιότητα και τη συμβολική διάσταση του έργου του Σαλβαδόρ Νταλί, αλλά δεν έβρισκε καμία αξία στον Πικάσο, και αυτή υπήρξε η πρώτη σοβαρή διαφωνία μας. Η μητέρα μου ήταν απασχολημένη να προσέχει τα δίδυμα, που έπαιζαν κάνοντας τσουλήθρα στα μαρμάρια δάπεδα. Είμαι σίγουρη ότι καθώς κατεβαίναμε τη μεγάλη σκάλα εξωτερικά ήμουν η ίδια, μια ξινή δωδεκάχρονη με μακριά, άχαρα άκρα. Μέσα μου όμως ήξερα ότι είχα μετασηματιστεί, ότι με είχε συγκλονίσει η αποκάλυψη ότι οι άνθρωποι δημιουργούν τέχνη και ότι αν είσαι καλλιτέχνης βλέπεις πράγματα που δεν βλέπουν οι άλλοι.

Δεν είχα κάποια ένδειξη ότι διέθετα τα προσόντα να γίνω καλλιτέχνης, παρότι το λαχταρούσα με όλη μου την ψυχή. Φανταζόμουν ότι ένωθα το κάλεσμα της τέχνης και προσευχόμουν να συμβεί κάτι τέτοιο στ' αλήθεια. Μια νύχτα όμως, ενώ έβλεπα την *Ουράνια Οπτασία*² με

1. John Singer Sargent (1856-1925) και Thomas Cowperthwait Eakins (1844-1916): Αμερικανοί ζωγράφοι. (Σ.τ.Μ.)

2. Πρωτότυπος τίτλος *The Song of Bernadette*. Δραματική ταινία παραγωγής 1943, σε σκηνοθεσία Henry King. Η ταινία αφηγείται την ιστορία της Αγίας Μπερναντέτ Σουμπιρού και βασίζεται στο ομώνυμο μυθιστόρημα του Franz Victor Werfel (1941). (Σ.τ.Μ.)

την Τζένιφερ Τζόουνς,¹ μου έκανε μεγάλη εντύπωση που η νεαρή αγία δεν επιζήτησε η ίδια το θείο κάλεσμα. Εκείνη που λαχταρούσε την αγιότητα ήταν η ηγουμένη, ακόμη και όταν φάνηκε ότι η εκλεκτή του Θεού ήταν η Μπερναντέτ, η φτωχή χωριατοπούλα. Αυτό με έβαλε σε σκέψεις. Αναρωτήθηκα αν ένιωθα στ' αλήθεια το «κάλεσμα» της καλλιτεχνικής μου φύσης· δεν με πείραζαν τα δεινά που συνεπαγόταν αυτή η εσωτερική επιταγή, αλλά έτρεμα το ενδεχόμενο να μην την αισθανθώ.

Στο μεταξύ, είχα ψηλώσει αρκετά. Ήμουν σχεδόν ένα ογδόντα πέντε και δεν ζύγιζα ούτε πενήντα κιλά. Στα δεκατέσσερά μου είχα πάψει πια να είμαι διοικητής του μικρού αλλά πιστού στρατού μου και είχα γίνει μια κοκαλιάρα απόβλητη· είχα κουρνιαώσει στο χαμηλότερο σκαλί της κλίμακας κοινωνικής καταξίωσης του γυμνασίου και αποτελούσα μόνιμο στόχο κοροϊδίας. Έτσι, βυθίστηκα στα βιβλία και στο ροκ εν ρολ, την εφηβική σωτηρία μου το 1961. Οι γονείς μου εργάζονταν τις νύχτες. Έτσι, μόλις τελειώναμε τις δουλειές του σπιτιού και διαβάζαμε τα μαθήματά μας, ο Τόντι, η Λίντα κι εγώ χορεύαμε με τραγούδια του Τζέιμς Μπράουν, των Shirelles και των Midnighters του Χανκ Μπάλαρντ. Με κάθε ειλικρίνεια, μπορώ να πω ότι ήμαστε τόσο καλοί στην πίστα όσο και στο πεδίο της μάχης.

Ζωγράφιζα, χόρευα και έγραφα ποιήματα. Δεν ήμουν ιδιαίτερα ταλαντούχα, αλλά είχα φαντασία και οι καθηγητές μου ενθάρρυναν τις προσπάθειές μου. Όταν κέρδισα σε ένα διαγωνισμό που είχε ως χορηγό το τοπικό κατάστημα της αλυσίδας χρωματοπωλείων Sherwin-Williams, το έργο μου εκτέθηκε στη βιτρίνα του μαγαζιού και απέκτησα αρκετά χρήματα ώστε να αγοράσω ένα ξύλινο κουτί με είδη ζωγραφικής και ένα σετ λαδομπογιές. Έκανα επιδρομές σε βιβλιοθήκες και σε ενοριακά παζάρια ψάχνοντας για βιβλία τέχνης. Τότε μπορούσες ακόμα να βρεις πολύ ωραία λευκώματα με πενταροδεκάρες και έτσι βυθίστηκα πανευτυχής στον κόσμο του Μοντιλιάνι, του Ντιμπιφέ, του Πικάσο, του Φρα Αντζέλικο και του Άλμπερτ Ράιντερ.

1. Jeniffer Jones (1919-2009): Αμερικανίδα ηθοποιός της χρυσής εποχής του Χόλιγουντ. (Σ.τ.Μ.)